

PSR
PALOSUOJELURAHASTO

Palokunta

Suomen Pelastusalan
Keskusjärjestö
SPEK

Palokuntanuorisotyön uudistamishanke 1.4.2022 – 31.10.2023

Outi Kunnamo
hankekoordinaattori

Palokuntanuorisotyön uudistamishanke on Suomen Pelastusalan keskusjärjestön (SPEK) käynnistämä ja Palosuojelurahaston (PSR) rahoittama hanke. Hanke toteutettiin 1.4.2022–31.10.2023. Hanke nousi huolesta, että palokuntanuorten määrä on laskusuunnassa ja koronapandemia vaikeutti entisestään nuorten pysyvyyttä toiminnassa sekä toiminnan ylläpitämistä.

Hankkeessa selvitettiin aluksi valtakunnallisten kyselyiden avulla palokuntanuorisotyön osaamistarpeet, kipukohdat ja haasteet sekä palokuntanuorten ja kouluttajien näkemykset siitä, miten toimintaa tulisi kehittää. Tämän jälkeen kipukohtiin ja haasteisiin alettiin etsiä ja tarjota erilaisia ratkaisumalleja. Hankkeessa oli aktiivisesti mukana seitsemän pilottipalokuntaa eri puolilta Suomea. Pilottipalokunnat kehittivät toimintaa, testasivat hankkeen tuottamia materiaaleja sekä toivat uusia käytänteitä näkyviksi ja antoivat arvokkaita mielipiteitä toiminnan kehittämiseen.

Hankkeessa selvitettiin myös, miten palokuntanuorisotoiminnan ohjaajien ja kouluttajien kouluttamista tulisi uudistaa, jotta se olisi tarkoituksenmukaista ja riittävää. Lisäksi etsittiin keinoja kouluttajien ja ohjaajien tukemiseen ja pitovoiman vahvistamiseen sekä tapoja saada lisää nuorisotoiminnan ohjaajia esimerkiksi lasten ja nuorten vanhemmista.

Hankkeen ohjausryhmä

Hankkeen ohjausryhmään kuului kuusi henkilöä. Ohjausryhmän tehtäviin kuului huolehtia hankkeen toteutumisesta hankesuunnitelman ja rahoituspäätöksen mukaisesti, valvoa toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuutta sekä esittää ideoita ja ajatuksia hankkeen etenemisestä.

Ohjausryhmä kokoontui hankkeen aikana etäyhteyksien välityksellä viisi kertaa. Tiedotusta tehtiin ja keskustelua käytiin tarvittaessa sähköpostitse kokousten välillä.

Ohjausryhmän kokoonpano

- Terhi Kivijärvi, Varsinais-Suomen pelastuslaitos
- Anniina Lehto, Vuoden palokuntanuorisotyöntekijä 2016
- Mirva Leinonen, Vuoden palokuntanuorisotyöntekijä 2018
- Anni Liimatainen, Vuoden palokuntanuorisotyöntekijä 2020
- Aleksi Mertsalmi, Pirkanmaan pelastuslaitos / Suomen Partiolaiset
- Marko Pousi, Vuoden palokuntanuorisotyöntekijä 2021

Hankkeen pilottipalokunnat

Pilottipalokuntien rekrytointi suoritettiin marraskuussa 2022. Pilottipalokunniksi haki 27 palokuntaa. Pilottipalokuntaa valittiin eri puolilta Suomea, jotta eri alueiden eroavaisuudet tulisivat näkyviin. Valinnoissa painottuivat myös SPEKin omat aluetoimistojen alueet eli Etelä-Savo, Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa ja Lappi, jotta aluetoimistojen työntekijöitä voitiin tarvittaessa hyödyntää hankkeen aikana.

Pilottipalokuntien esittely

Sallan VPK: Nuoriso-osastoa johtaa Riku Syrjänen. Nuoriso-osasto kokoontuu maanantai-iltaisin viikkoharjoituksiin. Sallan VPK:n nuoriso-osastossa on 10 nuorta ja neljä kouluttajaa tai apukouluttajaa. Palokunta tukee nuoriso-osastoa osallistumalla nuorten harjoituksiin. Pelastuslaitos osallistuu myös nuorten harjoituksiin ja tarjoaa kalustoa käyttöön. Pelastusliitto tukee toimintaa esimerkiksi järjestämällä leirejä ja kouluttamalla nuorten ohjaajia.

Sievin VPK: Nuoriso-osastoa johtaa Jarmo Sandholm. Nuoriso-osasto kokoontuu torstai-iltaisin viikkoharjoituksiin. Sievin VPK:n nuoriso-osastossa on kahdeksan nuorta ja kaksi kouluttajaa tai apukouluttajaa. Palokunta tukee nuoriso-osastoa tarjoamalla apua harjoitusten vetämiseen. Pelastuslaitos tarjoaa tilat ja muuta tukea, ja pelastusliitto antaa tukea ja neuvoja toimintaan.

Rauman VPK: Nuoriso-osastoa johtaa Inka Varjonen. Nuoriso-osasto kokoontuu keskiviikkoiltoisin viikkoharjoituksiin. Nuoriso-osastossa on 15 nuorta ja 12 kouluttajaa tai apukouluttajaa. Nuoriso-osastolla on Rauman VPK:ssa vahva rooli palokunnassa ja päätöksenteossa. Nuoriso-osaston tarpeet otetaan hankinnoissa huomioon ja hankintoja tehdään myös nuorilta tuleviin tarpeisiin. Nuoria palkitaan koko palokunnan toimesta palkitsemistilaisuudessa ja nuoret saavat lahjan yleisissä pikkujouluissa.

Pelastuslaitos antaa nuoriso-osaston käyttää operatiivista kalustoa nuorten harjoituksissa ja mahdollistaa harjoitusten pidon myös kauempana kaluston avulla. Pelastusliitto järjestää kursseja nuorille ja aikuisille.

Kurikan Paloasema: Nuoriso-osastoa johtaa Reijo Alanko-Luopa. Nuoriso-osasto kokoontuu torstai-iltaisin viikkoharjoituksiin. Nuoriso-osastossa on 31 nuorta ja kahdeksan kouluttajaa tai apukouluttajaa. Nuorten määrä on lisääntynyt 14 nuorella edellisvuodesta. Palokunnan Palomies- ja Palonaisosastot tukevat nuoriso-osastoa rahallisesti vuosittain. Pelastuslaitos tarjoaa tilat ja kaluston nuoriso-osaston käyttöön ja kouluttajille maksetaan harjoitustuntikorvaus nuorten kouluttamisesta. Leirimaksuja ja varusteiden hankintaa laitos tukee noin 50 prosentilla sekä maksaa kouluttajien koulutuskurssit. Pelastusliitto järjestää kouluttajien koulutusta, talvi- ja kesäleirit sekä pyrkii aktivoimaan kouluttajia erilaisilla kouluttajille tarkoitetuilla vapaamuotoisilla tilaisuuksilla.

Lahden VPK: Nuoriso-osastoa johtaa Sinna Okkola. Nuoriso-osasto kokoontuu tiistai-iltaisin viikkoharjoituksiin. Nuoriso-osastossa on 25 nuorta ja 10 kouluttajaa tai apukouluttajaa. Palokunta tukee nuoriso-osastoa kaikin mahdollisin keinoin, kuten leiritoiminnassa ja tarjoamalla kalustot. Pelastuslaitoksen kanssa on aluesopimuksessa sovittu nuoriso-osaston rahallisesta tuesta ja kaluston käytön tuesta toimintaan liittyen. Pelastusliitto järjestää leirejä, kilpailuja ja kouluttajakoulutusta.

Ristiinan VPK: Nuoriso-osastoa johtaa Petri Ojala. Nuoriso-osasto kokoontuu torstai-iltaisin viikkoharjoituksiin. Nuoriso-osastossa on 22 nuorta ja kuusi kouluttajaa tai apukouluttajaa. Palokunta tukee nuoriso-osastoa sekä rahallisesti että tarjoamalla koulutusapua. Pelastuslaitokselta saatu tuki on rahallista ja pelastusliitto tarjoaa osastolle koulutustukea.

Tapanilan VPK: Nuoriso-osastoa johtaa Tuomas Virtanen. Nuoriso-osasto kokoontuu maanantai-iltaisin viikkoharjoituksiin. Nuoriso-osastossa on 13 nuorta ja kuusi kouluttajaa tai

apukouluttajaa. Palokunta tukee nuoriso-osastoa tarjoamalla tarvittavat varusteet ja resurssit. Pelastusliitto ei tue suoraan nuoriso-osaston toimintaa, mutta välillisesti osa sopimuskorvauksesta voidaan osoittaa myös nuorille. Pelastusliitto järjestää paljon tapahtumia, leirejä ja kokouksia.

Hankkeen aikana toteutettiin yhteensä 19 pilottipalokuntavierailua. Pilottipalokuntavierailut räätälöitiin vierailukohtaisesti pilottipalokuntien toiveiden ja tarpeiden mukaan. Vierailujen aiheita olivat hankkeen ja sen työkalujen esittely palokunnan kouluttajille ja ohjaajille, nuorten harjoitusten seuraaminen, hälytysosaston ja nuoriso-osaston yhteisharjoitusten seuraaminen, naisosaston ja nuoriso-osaston yhteistyön esiin tuominen, hankekoordinaattorin vetämät nuoriso-osastojen kehittämistyöpajat, tutustumis- ja rekrytointi-ilta huoltajille, työkaluja nuorten kanssa toimimiseen -illat kouluttajille ja ohjaajille sekä hankkeessa tuotetun pakopelin testaaminen.

Pilottipalokuntalaisten kanssa kokoonnuttiin myös kolme kertaa Teamsin välityksellä vaihtamaan kuulumisia, verkostoitumaan sekä jakamaan hyviä ideoita ja käytänteitä. Pilottipalokuntalaisten WhatsApp-ryhmä oli aktiivinen hankkeen ajan, ja ryhmässä kysyttiin neuvoja toisilta, jaettiin omia ideoita ja onnistumisia sekä vaihdettiin kuulumisia. Hankekoordinaattori jakoi myös ryhmässä hankkeessa tuotettuja materiaaleja, kysyi mielipiteitä ja mainosti tapahtumia. Pilottipalokuntalaiset testasivat myös uutta Kipinä 2.0 työkalua ennen sen julkaisemista.

Rauman VPK:ssa, Lahden VPK:ssa sekä Kurikan paloasemalla palokuntanuorten työpajoissa etsittiin hyvin toimivia ja kehitettäviä asioita omasta nuoriso-osastosta sekä ideoitiin ratkaisuja tunnistettuihin haasteisiin.

Tapanilan VPK:n huoltajien illassa seurattiin nuorten harjoituksia, ratkottiin yhdessä palokuntavisaa, esiteltiin palokuntanuorisotoimintaa ja saatiin neljä huoltajaa rekrytoitua ”reservipankkiin”, eli tulemaan tarvittaessa apukäsiksi viikkoharjoituksiin tai muuhun toimintaan. Lisäksi naisosasto sai illan jälkeen uusia jäseniä.

Sallan VPK:ssa hälytysosaston ja nuoriso-osaston ensimmäiset yhteisharjoitukset olivat kaikkien mielestä hieno ja opettavainen kokemus. Yhteisharjoittelusta päätettiin tehdä kaksi kertaa vuodessa toistuva tapa. Yhteisharjoituksista tehtiin myös valmis viikkoharjoituskortti viikkoharjoituspankkiin kaikkien palokuntien käyttöön.

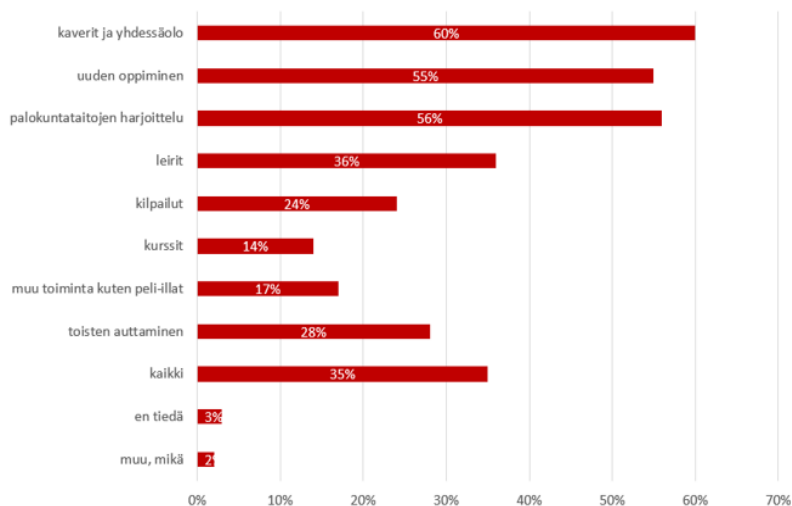

Palokuntanaiset ovat alkaneet ottaa suurempaa roolia nuoriso-osaston toiminnassa Ristiinan VPK:ssa. Syysloman aloittajaisissa palokuntanaiset tutustuivat nuoriin pelailemalla tuomiaan lautapelejä nuorten kanssa. Palokuntanaiset ovat myös olleet syksyllä 2023 mukana kolmissa viikkoharjoituksissa järjestäen ruuanlaittorasteja palokuntanuorille. Palokuntanaiset aikovat jatkossa säännöllistää nuorten viikkoharjoitusvierailut. Yhteistoiminta paitsi tukee nuoriso-osaston toimintaa, tekee myös hälytysmuonitustoimintaa tunnetuksi nuorille.

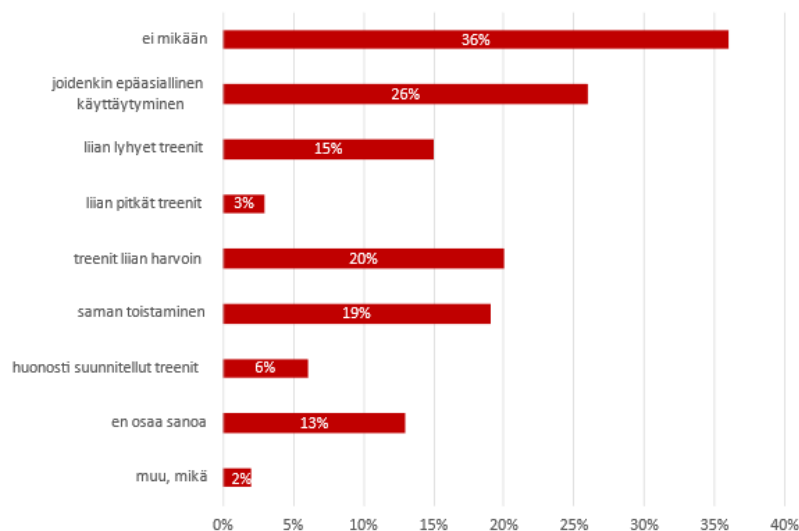
Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli, että palokuntanuorten ja heidän ohjaajiensa määrä palokunnissa kasvaa. Tavoitteena oli selvittää **palokuntanuorisotyön liikkeellepaneva voima**, eli mikä nuoria kiinnostaa palokuntanuorisotyössä ja mikä ei. Heti hankkeen alussa palokuntanuorille teetetyn kyselyn mukaan palokuntanuorisotoiminnassa parasta on kaverit ja yhdessäolo, huonointa joidenkin palokuntanuorten epäasiallinen käyttäytyminen.

Parasta palokuntaharrastuksessa on

Huonointa palokuntaharrastuksessa on

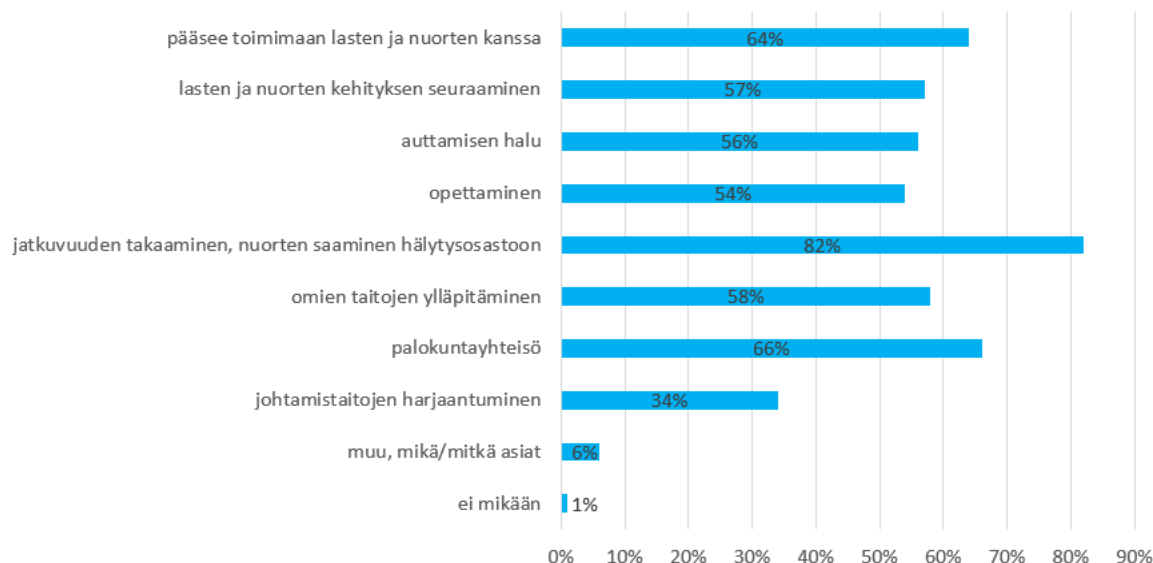

Hankkeessa selvitettiin myös, mikä on **palokuntanuorten ohjaajien, kouluttajien ja johtajien nykyinen motivaatio ja osaamisen taso** sekä ovatko käytettävissä olevat resurssit riittävät. Tavoitteena oli selvittää, miten palokuntanuorten määrän ohella voidaan jatkossa kasvattaa myös palokuntanuorten kouluttajien ja ohjaajien määrää.

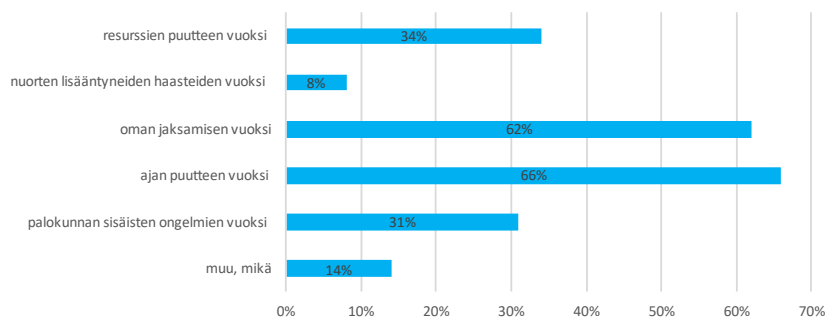
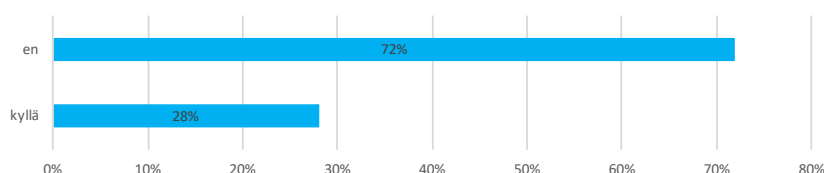
Palokuntanuorten kouluttajia ja ohjaajia motivoi kyselyn mukaan eniten jatkuvuuden takaaminen, eli nuorten saaminen hälytysosastoon, palokuntayhteisö sekä lasten ja nuorten kanssa toimiminen.

Lähes puolet valtakunnalliseen kyselyyn vastanneista palokuntanuorten kouluttajista ja ohjaajista koki, että kouluttajia on liian vähän. Lähes kolmasosa kouluttajista ja ohjaajista oli harkinnut myös lopettavansa tehtävässään ajanpuutteen, oman jaksamisen, resurssien puutteen ja palokunnan sisäisten ongelmien vuoksi. 32 prosenttia vastanneista kouluttajista ja ohjaajista ei ollut saanut minkäänlaista koulutusta palokuntanuorisotoimintaan liittyen.

Mikä motivoi sinua toimimaan kouluttajana/ohjaajana? (valitse yksi tai useampi)

Oletko viime aikoina harkinnut lopettavasi kouluttajana/ohjaajana toimimisen?

Muu, mikä:
 Kotona pienet lapset
 Aika antaa vastuuta nuoremmille ja tukea taustalla (2)
 Kaikkien kouluttajien mielipiteitä ei kuunnella
 Opiskelu (2)
 Armeija
 Vahvat näkemyserot osastonjohtajan kanssa
 Ei tulisi olla yhdessä pestissä liian pitkään
 Suurenevien ryhmäkokojen vuoksi
 Oman elämän kiireet
 Vaihtuvuuden vuoksi
 Olisi kiinnostavaa tietää, mitä tapahtuisi kun lopetan
 Eläköityminen
 Vähäinen kouluttajien määrä -> varhaisnuoret ja nuoret samassa, nuoret ei välttämättä pysy
 Vaikka kuinka kouluttaa nuoria, harva siirtyy hälytysosastoon

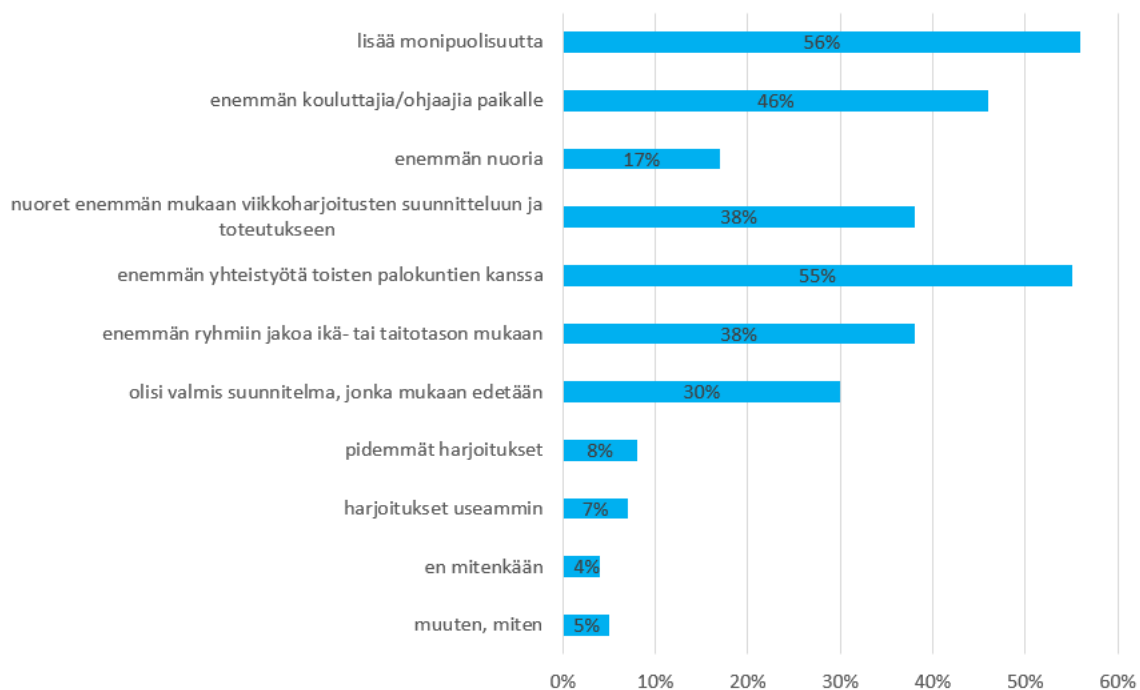
Hankkeen tavoitteena oli selvittää, **miten palokuntanuorten kursseja ja viikkoharjoituksia voitaisiin kehittää**. Tavoitteena oli myös kartoittaa palokuntanuorten koulutusleirien tarve ja

tarkoitus tulevaisuudessa sekä kuinka leirien osallistumisaktiivisuutta voitaisiin kasvattaa, jos koulutusleirit nähdään tarpeellisina jatkossakin. Kurssien suorittamismahdollisuuksia leiritoiminnan ulkopuolella oli tarkoitus pohtia. Tavoitteena oli lisäksi päivittää opetussuunnitelma, ja tämän yhteydessä sisällyttää siihen yhteisiä toimintatapoja häirinnän ja epäasiallisen käytöksen ehkäisemiseksi sekä selvittää, miten nuoria saadaan osallistumaan enemmän palokuntanuorille tarkoitetuille kursseille. Lisäksi hankkeen tavoitteena oli selvittää mahdollisuus lisätä pedagogisia taitoja, motivaatiotekijöitä ja monipuolisia sosiaalisia taitoja etenkin kouluttajien kurssi- ja koulutusmateriaaleihin.

Koulutuksen ja kurssien kehittämistä selvitettiin hankkeen aikana sekä valtakunnallisissa kyselyissä nuorille ja nuorten kouluttajille ja ohjaajille, nuorten virtuaalisessa työpajassa, leirikouluttajille suunnatussa kyselyssä, Pohjois-Suomen opintopäivien työpajassa sekä hankkeen aikana perustetun koulutustyöryhmän työpajassa. Selvitysten mukaan palokuntanuorten kurssien toivottiin säilyvän edelleen osana palokuntaleirejä, mutta kurssien suorittamista toivottiin myös viikkoharjoitusten yhteyteen. Kursseihin toivottiin sähköisiä materiaaleja, ajantasaiseksi päivitettyä materiaalia, mahdollisuutta opiskella teorioita itsenäisesti verkossa sekä monipuolisuutta ja käytännön sekä elämyksellisyyden lisäämistä. Hankkeen aikana perustettu, kuudesta palokuntanuorten kouluttajasta ja kahdesta kokemusasiantuntijanuoresta koostuva koulutustyöryhmä jatkaa kurssijärjestelmän uudistamistyötä toiveiden suuntaisesti.

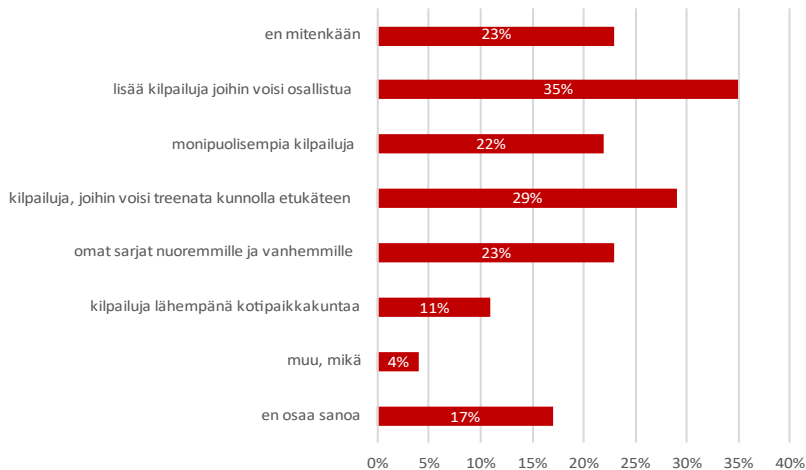
Viikkoharjoituksiin toivottiin valtakunnallisen kyselyn perusteella lisää monipuolisuutta, enemmän yhteistyötä toisten palokuntien kanssa, lisää kouluttajia ja nuorten osallistamista harjoitusten suunnitteluun.

Miten kehittäisit viikkoharjoituksia (valitse yksi tai useampi)

Hankkeen tavoitteena oli selvittää, **miten kilpailutoiminta tukisi parhaalla tavalla nuorten oppimista ja toimintaa**. Myös kilpailutoiminnan kehittämistoiveita selvitettiin valtakunnallisessa kyselyssä. Vastausten perusteella palokuntanuoret toivoivat etenkin lisää kilpailuja, joihin voisi osallistua ja kilpailuja, joihin voisi etukäteen harjoitella. Kilpailujen saavutettavuuteen ja markkinointiin onkin kiinnitettävä jatkossa enemmän huomiota. Kouluttajat puolestaan toivoivat monipuolisempia kilpailuja, eri sarjoja nuoremmille ja vanhemmille sekä nuorten tapaan kilpailuja, joihin voisi harjoitella etukäteen.

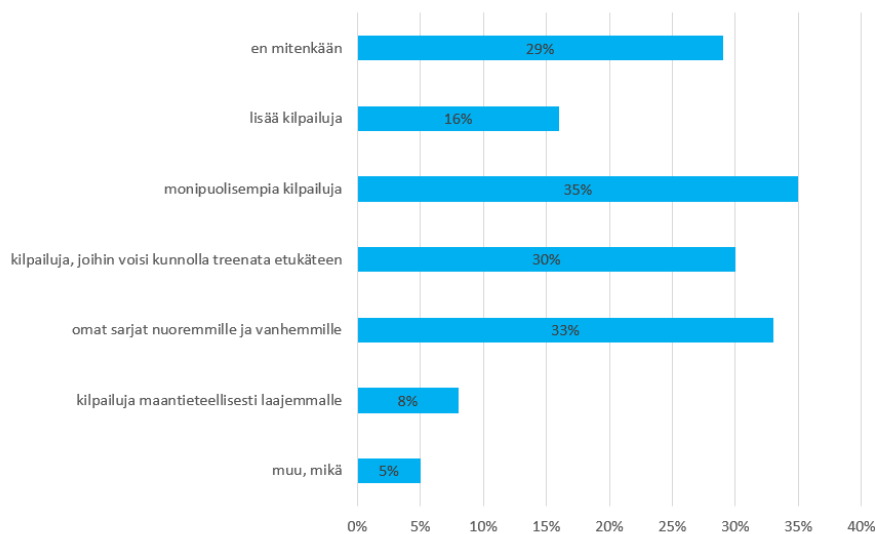
Miten kehittäisit kilpailutoimintaa (167 vastaajaa)?

Muu, mikä: pidemmät kisamatkat, rentoja kilpailuja, odottelualjalle tekemistä, ohjeet selkeästi/esille, paremmin järjestetyt kilpailut, esim. ruokaa kilpailijoille, kilpailujen järjestäminen kunnolla

Palokuntanuoret

Miten kehittäisit palokuntanuorten kilpailutoimintaa? (valitse yksi tai useampi)

Palokuntanuorten kouluttajat

Hankkeen tavoitteena oli selvittää, **mitä voidaan oppia muilta nuorisoalan järjestöiltä** vetovoiman ja liikkeellepanevan voiman lisäämiseksi. Hankkeen puitteissa tehtiin yhteistyötä Suomen Partiolaiset ry:n, Mieli ry:n sekä Nuorten Suomi ry:n kanssa. Yhteistyö poiki myös webinaariyhteistyötä. Nuorten Suomi ry piti alustuksen nuorten osallistamisesta kouluttajille ja ohjaajille suunnatussa webinaarissa. Suomen partiolaiset ry piti alustuksen kouluttajien ja ohjaajien jaksamiseen liittyvässä webinaarissa ja Mieli ry:n asiantuntija piti valtakunnallisella Sopimuspalokuntaviikolla kaksi webinaaria palokuntanuorten kouluttajille ja ohjaajille aiheesta ”Kuinka tukea ja vahvistaa nuorten mielenterveyttä”. Lisäksi hankkeen aikana liitettiin harrastusverkostoon, jonka muodostaa koululaisten harrastustoimintaa toteuttavat tahot. Harrastusverkoston tavoitteena on edistää koululaisten harrastamisen mahdollisuuksia.

Hankekoordinaattori osallistui myös Allianssin ja Siviksen koulutuksiin hankkeen aikana: Vaikuttavuuden mittarit -koulutus, Innostu verkkokouluttajana: osallistavat menetelmät - verkkokoulutus, Kaikki mukaan -yhdenvertaisuuskoulutus, Pelit ja pelillisuus -koulutus, Toiminnan vaikuttavuuden arviointi -koulutus sekä Virtuaalimaailmat -koulutus.

Hankkeen tavoitteena oli selvittää **palokuntanuorisotyön nykytila** ja sen ulkoiset ja sisäiset haasteet, uhat, vahvuudet ja mahdollisuudet, palokuntaan liittymisen syy ja ikä, jolloin toimintaan lähdetään mukaan sekä syyt, miksi ja minkä ikäisenä harrastuksesta luovutaan.

Noin kolmasosa nuorista oli lähtenyt palokuntanuorisotoimintaan mukaan, koska myös perheenjäsen on palokunnassa. Toiseksi suurin syy harrastukseen lähtemiseen oli vanhempien ehdotus ja kolmantena palokunnassa olleen kaverin houkuttelu mukaan toimintaan. Vastanneista nuorista 11 % oli harkinnut palokuntaharrastuksen lopettamista. Suurimmat syyt lopettamismiettelille olivat motivaation tai kiinnostuksen puute sekä ajankäytön haasteet. Muita syitä olivat muun muassa harjoitusten yksitoikkoisuus sekä kouluttajasta johtuvat syyt.

Valtakunnallisen, nuorille suunnatun kyselyn mukaan nuoret kuitenkin viihtyvät palokuntaharrastuksessa ja jokainen 470 vastaajasta koki saavansa harrastuksesta jotain. Yli kolmasosan mielestä harrastuksessa ei ollut mitään huonoa eikä 94 % ollut kokenut lainkaan kiusaamista tai 95 % epäasiallista käytöstä tai häirintää. Yli kolmasosa nuorista toivoi myös harjoitusten olevan nykyistä useammin.

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
• Kaikille sopiva ja avoin harrastus • Ilmainen tai lähes ilmainen harrastus • Harrastuksen merkityksellisyys • Turvallisuuskulttuuria vahvistava harrastus • Toiminnallisuus ja monipuolisuus • Ei sido huoltajia toimintaan • Kyselyn mukaan palokuntanuoret viihtyvät harrastuksessa	• Riittämättömät ohjaajaresurssit • Kouluttajia uhkaa uupuminen • Kouluttajien motivaatio hälytystoiminnassa • Leiritoiminta ei vedä • Kurssijärjestelmä sidottu leiriin • Toiminnallisuus ja monipuolisuus • Puuttuu yhteinen suunnitelma toiminnalle • Osastojen ja palokuntien välisen yhteistyön vähäisyys
MAHDOLLISUUDET	UHAT
• Kurssit myös leirien ulkopuolelle • Ulkopuolisten apuohjaajien rekrytointi ja perehdytys • Palokuntanuorisotoiminnan näkyvyyden lisääminen • Kouluttajien kouluttaminen • Valmiin, yhtenäisen opetussuunnitelman luominen	• Kouluttajien väsyminen ja lopettaminen • Palokuntanuorten määrän väheneminen • Nuorten lisääntyneet ongelmat • Pitovoiman väheneminen • Kilpailevat harrastukset

Osaamistarvekyselyn avulla selvitettiin nykyisten palokuntanuorten ja ohjaajien, kouluttajien ja johtajien kurssien sisällön ja toteutustapojen nykyaikaisuutta ja kehittämistarpeita sekä nuorten kurssijärjestelmän mukaisen koulutuksen tulevaisuuden menetelmiä ja kurssisisältöjä. Koulutustyöryhmä jatkaa näiden tavoitteiden toteuttamista.

Lopullisena tavoitteena oli sekä tuottaa hankkeen aikana yhteen kootut selvitykset ja materiaalit kokoava **palokuntanuorisotyön toimenpideohjelma**, joka toimii palokuntanuorisotoiminnan johtajien apuna oman palokunnan nuorisotoiminnan kehittämiseksi, että lisätä palokuntanuorten ja -kouluttajien määrää. Hankkeen edetessä hankkeessa päädyttiin toimenpideohjelman sijaan päivittämään palokuntanuorisotoiminnan perusteos Kipinä-opas ajantasaiseksi oppaaksi ja kokoamaan kaikki tarjolla olevat, nuorisotoimintaa tukevat työkalut ja materiaalit kaikille nuorisotoimintayksiköille lähetettävään esitteeseen.

Hankkeen toteutus ja eteneminen

Hanke pääsi käynnistymään kesäkuussa 2022 hankekoordinaattorin aloitettua työt. Heti hankkeen aluksi laadittiin kyselyt sekä palokuntanuorille että kouluttajille. Kyselyt toteutettiin Eldis-leirillä heinäkuussa 2022, jossa hankekoordinaattori vietti viisi päivää tutustuen palokuntanuoriin, kouluttajiin sekä leiriorganisaatioon ja kurssijärjestelmään. Kyselyiden tarkoituksena oli selvittää, mitkä asiat nousevat pitovoimatekijöinä ja kehityskohteina nuorten keskuudessa. Kouluttajien osalta kartoitettiin muun muassa motivaatiotekijöitä, huolenaiheita ja tuen tarpeita nuorisotyön osalta. Kyselyt tavoittivat 64 kouluttajaa ja 192 palokuntanuorta. Kyselyiden ja vapaamuotoisten leirillä käytyjen keskustelujen pohjalta päästiin laatimaan laajempia kyselyitä valtakunnalliseen levitykseen.

Valtakunnallisten kyselyiden luonnokset lähetettiin pelastusliittoihin, hankkeen ohjausryhmän jäsenille sekä pelastusliittojen nuorisotyön puheenjohtajille ja ohjaajille kommentoitavaksi. Hankekoordinaattori järjesti myös työpajan kuuden palokuntanuoren kanssa, jossa nuoret

pääsivät kertomaan ajatuksiaan hyvästä palokuntanuorisotyöstä ja palokuntanuorisotyön kehittämisestä sekä kommentoimaan palokuntanuorille suunnattua kyselyluonnosta.

Hankekoordinaattori esitteli hanketta Palokuntatoiminnan kehittämisseminaarissa Tampereella 31.8.2022 pelastusliittojen edustajille ja SPEKin edustajille.

Valtakunnalliset osaamistarvekyselyt lähetettiin syyskuussa 2022 pelastusliittoihin ja sitä kautta palokuntiin. Tämän jälkeen kyselyt julkaistiin ja niihin vastasi 470 palokuntanuorta ja 430 palokuntanuorten kouluttajaa/ohjaajaa. Kyselyiden perusteella alettiin uudistaa palokuntanuorisotoimintaa harrastajien toivomaan suuntaan.

Syyskuussa valmistui Palokuntanuorisotoiminnan erityistilanteet -opas, joka tehtiin vastaamaan palokuntanuorisotoiminnassa ilmeneviin oppimisen, käyttäytymisen ja mielenterveyden haasteisiin. Oppaassa annetaan neuvoja, kuinka edellä mainittuja haasteita voidaan ennalta ehkäistä sekä ratkoa positiivisessa hengessä siten, että nuori tai kouluttaja ei menetä kasvojaan.

Lokakuussa valmistui Uuden apuohjaajan perehdytysmateriaali sekä uuden apuohjaajan rekrytointimainos.

Marraskuussa käynnistettiin pilottipalokuntarekrytointi ja kuun lopussa valittiin hankesuunnitelman mukaisesti seitsemän pilottipalokuntaa. Marraskuussa toteutettiin myös toinen virtuaalinen työpaja palokuntanuorille. Työpajassa ideoitiin uusia tapoja palokuntanuorten kurssien suorittamiseen ja osaamisen näkyville tuomiseen.

Kyselyiden tulokset ja niiden perusteella ilmenneet kehittämistoimenpiteet esiteltiin joulukuussa 2022 kolmessa eri webinaarissa pelastusliittojen ja palokuntien jäsenille. Hanketta esiteltiin myös SPEKin valtuustolle joulukuussa 2022. Joulukuussa käynnistyivät myös ensimmäiset pilottipalokuntavierailut.

Tammikuussa järjestettiin neliosainen webinaarisarja Virtaa ja vinkkejä palokuntanuorisotoimintaan. Webinaarien aiheet nousivat kouluttajille suunnatun kyselyn perusteella havaituista tarpeista.

Helmikuussa 2023 hanketta esiteltiin Pohjois-Suomen opintopäivillä. Viikkoharjoituksia kerättiin aktiivisesti eri palokuntakontaktien kautta, ja viikkoharjoituspankkiin saatiin vietyä valmiita nuorten viikkoharjoituksia nuoriso-osastojen tueksi.

Maaliskuussa 2023 alettiin rekrytoida koulutustyöryhmää, jonka tarkoituksena on uudistaa palokuntanuorten koulutusmateriaaleja ja -järjestelmää. Työryhmä aloitti toimintansa huhtikuussa 2023. Työryhmään valittiin myös kaksi kokemusasiantuntijanuorta pitämään nuorten ääntä kuuluvilla.

Huhtikuussa 2023 avattiin kouluttajien vinkkipankki, johon kouluttajat voivat lisätä toimintaa monipuolistavia ja helpottavia vinkkejään. Huhtikuussa valmistui myös palokuntanuorille suunnattu perusselvitysaiheinen pakopeli monipuolistamaan viikkoharjoituksia. Hankekoordinaattori osallistui Nuori23-päiville Jyväskylässä ja verkostoitui tapahtumassa eri järjestöjen toimijoiden kanssa.

Toukokuussa 2023 hankekoordinaattori osallistui palokuntanuorten kalustonkäsittelyn SM-kilpailuun ja SM-tietokilpailuun. Hankkeelle haettiin myös jatkoa lokakuun loppuun, koska hanke pääsi käynnistymään vasta kesäkuussa 2022 ja hankkeen kaikki tuotokset sekä pilottipalokuntavierailut haluttiin toteuttaa, mikä ei olisi ollut alkuperäisen hankeaikataulun mukaan mahdollista. Toukokuussa pidettiin myös koulutustyöryhmän virtuaalinen työpaja, jossa mietittiin koulutusuudistukseen liittyviä asioita. Nuoriso-osaston toiminnan arviointiin ja

kehittämiseen luotu Kipinä-työkalu päivitettiin siten, että kehittämistä vaativiin kohtiin lisättiin materiaalia, jonka avulla kehittämistyötä voidaan tehdä.

Kesäkuussa 2023 hankkeelle myönnettiin jatkoaikaa lokakuun 2023 loppuun saakka. SPEKin jo olemassa olevat sekä palokuntanuorisotoiminnan uudistamishankkeen tuottamat nuorisotoiminnan työkalut ja materiaalit päätettiin koostaa esitteeseen, joka postitetaan kaikkiin palokuntanuoriso-osastoihin. Palokuntien avuksi laadittiin uuden apuohjaajan rekrytointivinkkilista. Nuorisotoiminnasta päätettiin tehdä mainosvideo, joka kuvattiin Kepa30-palokuntaleirillä heinäkuussa 2023.

Heinäkuussa 2023 hankekoordinaattori vieraili kolmella palokuntanuorten koulutusleirillä. Kaikkien koulutusleirien kouluttajille ja ohjaajille laadittiin leirikoulutuksia koskeva kysely koulutusuudistuksen tueksi. Kysely tavoitti 93 kouluttajaa.

Elokuussa 2023 valmistui Palokuntanuorisotoiminnan esite sekä mainosvideo. Mainosvideo julkaistiin Sopimuspalokuntaviikolla nuorten rekrytinnin ja nuorisotoiminnan esittelyn tueksi. Sopimuspalokuntaviikolla tarjottiin myös palokuntanuorten kouluttajille ja ohjaajille kaksi Mieli ry:n webinaaria nuorten mielenterveyden tukemiseen ja vahvistamiseen liittyen. Leirikouluttajakyselyn tulokset valmistuivat elokuussa.

Syyskuussa 2023 Kipinä-oppaan tekstien päivitykset saatiin valmiiksi. Kipinä-opas on palokuntanuorten kouluttajien ja ohjaajien käsikirja, josta löytyy kattavasti tietoa nuorisoston toimintaan liittyen.

Lokakuussa 2023 vietettiin Valtakunnallista nuorisotyön viikkoa. Nuorisotyön viikolla järjestettiin kuusi palokuntanuorisotoimintaan liittyvää tietoiskua palokuntanuorten kanssa toimiville. Tietoiskut tallennettiin myös myöhemmin katsottaviksi. Nuorisotyön viikon teemana oli nostaa esiin nuorten kanssa toimivia vapaaehtoisia. Hankkeen puitteissa kerättiin kiitoksia palokuntanuorten kanssa toimiville, ja kiitokset saaneille lähetettiin diplomit kiitosteksteineen. Diplomeja lähetettiin 120 kpl. Pilottipalokunnille toteutettiin myös palautekysely hankkeesta.

Hankkeen tuotokset

Rekrytointivinkkilista, rekrytointimainos ja perehdytysmateriaali uudelle apuohjaajalle

Kouluttajille ja ohjaajille suunnatun kyselyn perusteella palokuntanuorisotoimintaa vaivaa ohjaajapulaa. Ohjaajapulaa helpottamaan laadittiin rekrytointimainos, rekrytointivinkkilista sekä perehdytysmateriaali palokunnan ulkopuolelta tuleville apuohjaajille, kuten nuorten huoltajille. Perehdytysmateriaali käännettiin myös ruotsiksi. Rekrytointivinkkilistan avulla varmistetaan muun muassa, että resurssit ja vastaanotto rekrytoitavalle henkilölle on kunnossa, kun hän liittyy mukaan toimintaan. Perehdytysmateriaalin avulla madalletaan ulkopuolisen kynnystä tulla toimintaan mukaan esittelemällä palokuntanuorisotoimintaa ja ohjaajan roolia sekä annetaan työkaluja apuohjaajana toimimiseen.

Vinkkejä uusien apuohjaajien rekrytointiin

HUOLTAJAYHTEISTYÖ

- Huoltajat (isovanhemmat/kummit/muut tärkeät aikuiset) vierailulle harjoituksiin
 - Toiminnan esittely, harjoitusten seuraminen, nuoret opettavat huoltajille esim. alkusammutusta, kitalau
 - Kerto apuohjaajien tarpeista ja mitä uusi apuohjaaja mahdollistaa (uusien huoltajien mukaan ottaminen, harjoitusten monipuolistaminen, ryhmien jakaminen)
 - Kerto, millaisissa asioissa tarvitaan apua ja lisäkäsiä
 - Kerto, mitä apuohjaaja saa työstään (leikin yhdistön, hädöllisiä tahoja, mielekkästä vapaa-aika tekemistä)
- Resurssipankki: Lisää halukkaita huoltajia esim. WhatsApp-ryhmään, josta voi kysyä tarvittaessa apua auttamaan esim. rekille, työläämpin harjoituksiin, potkuihin...
- Rekrytointi: leriä vierailupäivissä. Anna kävijöille yhteystietokortti mukaan tai oia yhteydessä kiinnostuneisiin leiriin jälkeen.

OPPILAITOSYHTEISTYÖ

- Esitellä toimintaa paikallisissa leirikolien ajaksi opettajien kanssa ja kutsutaan opettajia apuohjaajiksi ja mukaan palokuntatunneille.
- Voiisiko esimerkiksi nuorisolaian opettaja/ohjaaja opettaa suostaa harjoitusten palokunnassa?
- Tukosaatolaiset
- Toiminnan esittely sosiaalisessa mediassa, vapaaehtoisten tarpeen huominen esiin ja mitä kautta voi tulla mukaan.
- Tarjota tehtävää toiminnasta paikallislehtiin. Korosta vapaaehtoisten tarvetta ja sitä, miten pääsee mukaan.

#sopimuspalokuntatunneko Palokunta SPEK

Perehdytyksen sisältö

1. Mitä palokuntanuorisotoiminta on
2. Palokuntanuorten arvot
3. Palokuntanuorisotoiminnan tavoitteet
4. Palokuntamme nuorisosaaston ja toiminnan esittely
5. Apuohjaajana toimiminen
6. Hyvän ohjaajan piirteet ja sellaiseksi tuleminen
7. Positiivinen kannustaminen
8. Ryhmän toiminta
9. Erilaiset oppijat ja heidän ohjaamisensa
10. Erityistilanteet ja niissä toimiminen
11. Turvallisen palokunnan periaatteet
12. Ohjaajan jaksaminen ja hyvinvointi

Webinaarisarja palokuntanuorten kouluttajille ja ohjaajille

Kouluttajille ja ohjaajille suunnatusta kyselystä nostettiin esiin erilaisia teemoja, jotka huolettavat tai harmittavat kouluttajia ja ohjaajia tai joihin kaivattiin lisää tukea. Näiden teemojen ympärille tehtiin neljä webinaaria: Kouluttajien ja ohjaajien jaksaminen ja toiminnan monipuolistaminen, Nuorten osallistaminen, Toiminnan rahoitus ja yhteistyö muiden tahojen kanssa sekä Turvallinen palokuntatoiminta. Webinaareista tehtiin tallenteet.

Virtaa ja vinkkejä nuorisotoimintaan!

WEBINAARISARJA
palokuntanuorten
kouluttajille ja
ohjaajille

TAMMIKUUSSA 2023

Palokunta SPEK

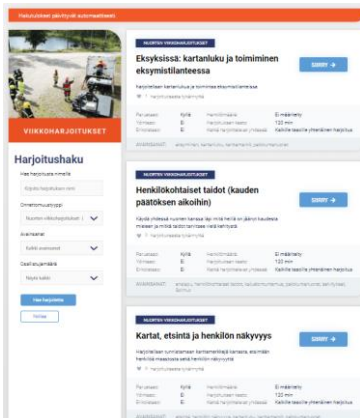
Palokuntanuorisotoiminnan erityistilanteet -opas

Kyselyiden perusteella kouluttajia ja ohjaajia huolestuttavat nuorten lisääntyneet haasteet, ja palokuntanuoria harmittaa joidenkin nuorten epäasiallinen käytös. Palokuntanuorten kouluttajien ja ohjaajien tueksi tehtiin Palokuntanuorisotoiminnan erityistilanteet -opas, jossa annetaan käytännön ohjeita haastavien tilanteiden ennaltaehkäisyyn ja niissä toimimiseen. Opas käännettiin myös ruotsiksi.

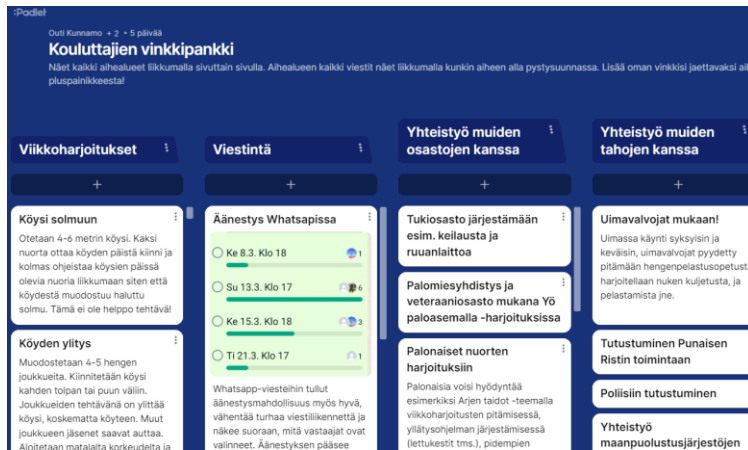
Viikkoharjoituspankki

Kyselyiden perusteella kouluttajat ja ohjaajat kaipaavat valmista materiaalia kouluttamisen tueksi. Valmiita viikkoharjoituksia eri palokunnilta alettiin kerätä aktiivisesti ja viedä kouluttajien yhteiseen viikkoharjoituspankkiin kaikkien käytettäväksi. Viikkoharjoituspankkiin laadittiin myös harjoitussuunnitelmat hälytysosaston ja nuoriso-osaston yhteisharjoituksista sekä kahden eri nuoriso-osaston yhteisistä harjoituksista yhteistyön lisäämisen tueksi.

Kouluttajien vinkkipankki

Kouluttajien avuksi luotiin Kouluttajien vinkkipankki eli sähköinen alusta, johon kuka tahansa kouluttaja voi lisätä omat palokuntanuorisotoimintaan liittyvät vinkkinsä eri teemaotsikoiden alle. Vinkkipankin tarkoituksena on löytää nuorten toimintaa monipuolistavia ja kouluttajan toimintaa helpottavia vinkkejä ja jakaa omaa osaamista toisille.

[Kouluttajien vinkkipankki](#)

Pakopeli

Kyselyiden perusteella sekä palokuntanuoret että kouluttajat ja ohjaajat toivoivat toimintaan lisää monipuolisuutta. Hankkeen puitteissa laadittiin perusselvitysaiheinen pakopeli Savuisen mökin mysteeri. Pakopeli tarjoaa vaihtelua ja ryhmäyttävää tekemistä palokuntanuorten viikkoharjoituksiin.

Jakotavarat

Hankkeen puitteissa tilattiin 1000 kappaleen erä Palokuntaan-aurinkolaseja, joilla osaltaan haluttiin saada toiminnalle näkyvyyttä ja kiittää niin palokuntanuoria kuin kouluttajiakin työstään palokuntatoiminnassa. Laseja jaettiin kesän palokuntaleireillä sekä muissa sopivissa yhteyksissä. Lisäksi tilattiin Palokunta-painatuksella 250 monijohtolaturia ja 500 led-avaimenperää palokuntatoiminnan tunnettuuden lisäämiseen ja palokuntalaisten kiittämiseen.

Kipinä 2.0 -työkalu

Palokuntanuoriso-osastojen arviointiin ja kehittämiseen aiemmin laadittu Kipinä-työkalu päivitettiin hankkeen aikana uuteen versioon. Uudessa versiossa lisättiin arviointikohteeksi muun muassa Turvallisesti palokunnassa -teema. Tärkeimpänä muutoksena aiempaan versioon työkaluun lisättiin konkreettisia ohjeita ja lisätietoa kysymyksiin, jotta nuoriso-osastot saavat välittömästi neuvoja, miten kehittämistä vaativia kohtia voisi parantaa. Toive konkreettisista neuvoista ja ohjeista tuli nuorten kouluttajalta. Kysymyksiä myös selkeytettiin ja vastausvaihtoehtoja tarkennettiin. Kipinä 2.0 -työkalu käännettiin myös ruotsiksi.

[Kipinä 2.0 -työkalu](#)

Pikkukipinä

Pilottipalokunnissa toivottiin Kipinä-työkalun lisäksi myös nuoremmille suunnattua arviointilomaketta, jotta nuorten osallisuutta voidaan lisätä. Hankkeessa laadittiin Pikkukipinä-arviointi- ja itsearviointilomake, jonka avulla myös nuoremmat palokuntanuoret voivat arvioida oman osaston toimintaa ja samalla tehdä itsearvioinnin.

[Pikkukipinä](#)

Palokuntanuorisotoiminnan mainosvideo

Valtakunnallisen palokuntanuorille suunnatun kyselyn perusteella nuorista vain kaksi prosenttia löysi harrastuksen koulun tai yksi prosentti sosiaalisen median kautta. Nuorten rekrytoinnin tueksi etenkin kouluvierailuja ja sosiaalista mediaa sekä ylipäänsä nuorisotoiminnan esittelyä varten tuotettiin Palokuntanuorisotoiminnan mainosvideo. Videossa tuodaan esille, että palokuntaan ovat tervetulleita kaikki, palokunta on monipuolinen harrastus ja palokunnassa on myös hauskaa. Video antaa kattavan kuvan palokuntaleireistä, joten sitä voidaan käyttää myös jo palokunnassa olevien nuorten keskuudessa leirien esittelyyn ja markkinointiin.

[Video](#)

Kipinä-oppaan päivitys

Palokuntanuorisotoiminnan käsikirja päivitettiin hankkeen aikana. Oppaan didaktinen osio uudistettiin vastaamaan SPEKin oppimiskäsitystä. Erilaisia osallisuuden työkaluja lisättiin ja opetusmenetelmiä monipuolistettiin. Myös viestintäosio uudistettiin nykypäivään. Opasta tiivistettiin ja kieltä selkeytettiin. Oppaaseen lisättiin sähköisiä linkkejä tukemaan oppaan käyttöä. Päivitetty Kipinä-opas käännettiin myös ruotsiksi.

Palokuntanuorisotoiminnan esite

Palokuntanuorisotoiminnan olemassa olevat ja hankkeen aikana tuotetut materiaalit ja työkalut koottiin yhteen Palokuntanuorisotoiminnan esitteeksi, joka lähetettiin yhdessä Palokuntanuorisotoiminnan erityistilanteet -oppaan sekä Palokuntanuorten arvot -julisteen kanssa kaikkiin palokuntiin, joissa on nuoriso- tai varhaisnuoriso-osasto ja joiden yhteystiedot löytyivät palokuntien hallinnointikanta HAKAsta. Materiaalipaketti lähetettiin yhteensä 540 palokuntaan. Esitteen tarkoitus on tuoda tietoisuutta monipuolisesta materiaali- ja työkalutarjonnasta palokuntien nuoriso-osastoille ja jalkauttaa nämä osaksi nuoriso-osastojen toimintaa. Samalla autetaan kouluttajia ja ohjaajia toiminnan toteuttamisessa turvallisesti, laadukkaasti ja monipuolisesti.

[Palokuntanuorisotoiminnan esite](#)

Palokuntanuorisotoiminnan tietoiskut

Valtakunnallisella nuorisotyön viikolla tuotettiin kuusi tietoiskua erilaisista ajankohtaisista palokuntanuorisotoiminnan asioista ja työkaluista tukemaan palokuntanuorten kanssa toimivia. Tietoiskut ovat katsottavissa myös jälkikäteen.

[Palokuntanuorisotoiminnan tietoiskut](#)

Palokuntanuorten arvot -juliste

Palokuntanuorisotoiminnasta haluttiin muistuttaa palokuntanuorten arvoista, joihin toiminnan tulisi perustua. Palokuntanuorten arvoista teetettiin juliste, joka lähetettiin Palokuntanuorisotoiminnan esitteen ja erityistilanteet -oppaan kanssa samassa lähetyksessä 540 palokuntaan. Juliste on teetetty myös ruotsinkielisenä.

Kiitosdiplomit palokuntanuorten kanssa toimiville

Nuorisotyön viikon teemana oli vuonna 2023 Tätä on nuorisotyö, ja viikolla haluttiin nostaa esiin nuorten kanssa toimivia vapaaehtoisia. Keräsimme sosiaalisen median kautta kiitoksia niin huoltajilta, nuorilta kuin kollegoiltakin palokuntanuorten kanssa toimiville. Lähetimme 120 kiitosdiplomia, joissa oli kiittäjän lähettämät henkilökohtaiset tervehdykset.

Koulutustyöryhmän perustaminen

Hankkeen aikana perustettiin Palokuntapalveluiden Harrastustyöryhmän alainen Koulutustyöryhmä uudistamaan palokuntanuorten koulutus- ja kurssijärjestelmää. Koulutustyöryhmään kuuluu kuusi palokuntanuorten kouluttajaa, kaksi kokemusasantuntiajanuorta sekä SPEKistä kolme henkilöä hankekoordinaattori mukaan lukien. Koulutustyöryhmä kartoitti kyselyn avulla leirikouluttajien mielipiteitä (n=92) kesän koulutusleireillä kurssien uudistamisesta ja on aloittanut päivitystyön kurssien nykyaikaistamiseksi.

Hankkeen viestintä

Hankkeen etenemisestä, tuotoksista ja kuulumisista tehtiin säännöllistä viestintää Palokuntaan-sosiaalisen median kanavissa sekä palokuntaan.fi-verkkosivuilla. Myös Palokuntaan-uutiskirjeissä tuotiin hankkeen asioita esiin. Osa aiheista nostettiin myös SPEK Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö -sosiaaliseseen mediaan. Lisäksi hankkeen asioista tiedotettiin säännöllisesti pelastusliittoja ja liittojen kautta palokuntia.

- **41 postausta Palokuntaan Facebookissa ja Instagramissa**
- **12 uutista Palokuntaan-uutiskirjeissä**
- **9 uutista palokuntaan.fi-sivulla**
- **9 sähköpostiviestiä pelastusliitoille ja pelastusliittojen nuorisotyötoimikunnille hankeasioista jaettavaksi palokuntiin**

Hankkeen vaikutukset

Hankkeen pilottipalokuntien nuoriso-osastojen johtajille osoitetun kyselyn mukaan kaikki hankkeen seitsemän pilottipalokunnan nuoriso-osastot kokivat saaneensa hankkeesta uusia ideoita toimintaan. Viisi nuoriso-osastoa koki saaneensa uutta puhtia nuoriso-osastoon ja uusia työkaluja toiminnan suunnitteluun tai toteutukseen. Kolme osastoista koki saaneensa uskallusta kokeilla uusia asioita nuoriso-osastossa ja kolme osastoa hyödyllistä verkostoitumista muiden nuoriso-osastojen kanssa. Hankkeen myötä kahteen nuoriso-osastoon kohdistunut kiinnostus oli lisääntynyt muiden osastojen tai ulkopuolisten toimesta.

Parhaiksi asioiksi hankkeessa koettiin hankekoordinaattorin vierailut palokuntiin sekä uusien ideoiden saaminen ja kokeileminen. Myös vertaistuki, yhteenkuuluvuus ja toisten toiminnasta kuuleminen koettiin parhaiksi asioiksi. Nuorten äänen kuuluville saaminen oli myös hankkeen tärkeä anti. Pilottipalokuntavierailuilla mukana oli yhteensä noin 50 palokuntanuorten kouluttajaa tai apukouluttajaa ja 100 palokuntanuorta sekä muutamia hälytys- ja naisosastolaisia.

"Parasta hankkeessa oli vierailut palokunnissa, sai konkreettista jutustelua ja keräsi porukan kasaan. Uusia juttuja ja vieras kouluttaja saa kouluttajista uutta puhtia irti mitkä ei ole ennen tulleet esille. Osasto sai tulevaisuuteen todella paljon monipuolisia juttuja ja tästä ideat vatsa syttyvätkin, kun hetken on saanut muhinaa."

"Parasta hankkeessa oli saada tietoa muiden toiminnasta ja tietoa koulutustyökaluista."

"Parasta hankkeessa oli hanketyöntekijän vierailut osastoissa."

”Parasta hankkeessa oli vertaistuki”.

”Parasta hankkeessa oli nuorten äänen saaminen kuuluviin.”

”Parasta hankkeessa oli uusien asioiden kokeileminen”.

”Parasta hankkeessa oli uudet ideat harjoitusten tekemiseen, viikkoharjoituspankin kehittäminen.”.

Pilottipalokuntien nuoriso-osastojen johtajien mukaan palaute nuorilta hankevierailuista oli positiivista. ”Nuoret huomasivat, että heistä välitetään ja heitä halutaan osallistaa mukaan mahdollisimman paljon.”

Kyselyssä selvitettiin myös, miten hyvin nuoriso-osastojen johtajat olivat tutustuneet hankkeen yhteentoista keskeiseen tuotokseen. Johtajat olivat tutustuneet tai käyttäneet keskimäärin kuutta tuotosta.

Pilottipalokuntien kyselyn perusteella voidaan todeta, että hanke auttoi jokaista osastoa jollain tavalla kehittämään tai uudistamaan toimintaansa. Fyysiset vierailut palokuntiin koettiin tärkeiksi ja ne toivat työkaluja nuoriso-osastojen tietoisuuteen ja käyttöön sekä antoivat uusia ideoita nuoriso-osastoihin. Lisäksi pilottipalokuntavierailuista tehty päivitykset sosiaalisessa mediassa levittivät tietoa sekä uusista ideoista, työkaluista että nuorisotoiminnasta ylipäänsä. Esimerkiksi sosiaalisen median päivitys nuoren apukouluttajan pitämistä ensimmäisistä harjoituksista viikkoharjoituspankin viikkoharjoitussuunnitelman mukaisesti sai sosiaalisessa mediassa lähes 300 tykkäystä ja hälytysosaston ja nuoriso-osaston yhteisharjoitukset lähes 250 tykkäystä.

Hankkeen tuotoksista palokuntanuorisotoiminnan mainosvideo tavoitti osittain Sopimuspalokuntaviikon maksetun mainonnan avulla yli 45 tuhatta katsojaa. Palokuntaesite, johon oli kerätty kaikki hankkeen aikana kehitetyt työkalut sekä muut SPEKin nuorisotoimintaa tukevat työkalut, lähetettiin 540 nuoriso-osastoon yhdessä Palokuntanuorten arvot -julisteen ja Palokuntanuorisotoiminnan erityistilanteet -oppaan kanssa. Esitettä on luettu verkossa 150 kertaa. ja Erityistilanneopasta yli 500 kertaa. Lisäksi materiaaleja on jaettu erilaisissa tapahtumissa nuorten kanssa toimiville ja niitä voi tilata edelleen SPEKistä ilman kustannuksia.

Hankkeen aikana pidetyt webinaarit ja tietoisuuskoulutukset kouluttajien ja ohjaajien toiminnan tueksi ja kehittämiseksi tavoittivat noin 150 palokuntanuorten kouluttajaa ja ohjaajaa.

Hankkeen vaikutuksia palokuntanuorten määrän tai kouluttajien määrän lisääntymiseen voidaan tarkastella vasta kun hankkeen tuotokset on saatu jalkautettua laajemmin palokuntanuorisotoimintaan.

Hankkeen talous

Hankkeen edetessä havaittiin erilaisia tarpeita hankkeen budjetin muutoksiin. Ensimmäisessä muutoshakemuksessa haettiin kulujen siirtoa momentilta toiselle, sillä hanketyöntekijän palkkakustannukset oli laskettu koko hankkeen ajalle, mutta hanketyöntekijä saatiin palkattua vasta kesäkuusta alkaen. Näin ollen palkkakustannukset ja henkilösivukulut pienenevät. Rekrytointikulut oli puolestaan lisätty muihin kuluihin, joita ei ollut aikaisemmin huomioitu. Säästyneet palkkakustannukset ja henkilösivukulut lisättiin ostopalveluihin. Muutoksilla ei ollut vaikutusta hankkeen aikatauluun tai kokonaisbudjettiin.

Toisessa muutoshakemuksessa haettiin hankkeen budjetin sisältöön muutosta, koska hanketyöntekijä aloitti työt myös SPEKin useammalle kustannuspaikalle työskentelevänä

työntekijänä, jolloin palkkakustannuksia vapautui varoja hankkeen ostopalveluihin. Muutoksella ei ollut vaikutusta hankkeen aikatauluun tai kokonaisbudjettiin.

Kolmas muutoshakemus tehtiin hakemalla sekä hankkeelle että hankkeen tilityksen määräajalle jatkoaikaa, koska hankkeen edetessä todettiin, että hanketyöntekijän aloituksen viivästyminen hankkeen alusta lähes 2,5 kuukautta viivästytti hankkeen käynnistymistä. Lisäksi pilottipalokuntavierailuja ei ehditty toteuttaa alkuperäisessä hankeaikataulussa ja hankkeen tuotosten viimeistelyyn, käännostöihin sekä valmistumiseen ja jalkauttamiseen tarvittiin lisää aikaa. Lisäksi samassa muutoshakemuksissa haettiin kulujen siirtoja momenteilta toisille. Muutoksilla ei ollut vaikutusta hankkeen kokonaisbudjettiin.

Erittely hankkeen kustannuksista ja omarahoituksesta			
Kululaji	PSR:n toteutunut rahoitus	SPEKin oma rahoitus	Toteutuneet kokonaiskulut
Palkkakustannukset	33 197,02		33 197,02
Henkilösivukulut	7 197,75		7 197,75
Muut yleiskustannukset	6 867,11		6 867,11
Matkakustannukset	4 496,67		4 496,67
Ostopalvelut	19 842,68		19 842,68
Laite- ja konehankinnat	230,22	98,67	328,89
Muut kulut	10 860,50		10 860,50
Yhteensä	82 691,95	98,67	82 790,62

Erittely hankkeen kustannuksista ja omarahoituksesta.

Suosituks

Hankeessa tehtyjen kyselyiden, pilottipalokuntavierailujen ja muiden palokuntalaisten kanssa tapahtuneiden kohtaamisten perusteella suositellaan, että palokuntien nuoriso-osastoissa panostetaan yhteisöllisyyden kehittämiseen ja ylläpitämiseen, sillä yhteisöllisyys ja ystävät ovat palokuntanuorten mielestä parasta palokunnassa. Myös Sopimuspalokuntabarometrin (2020) mukaan hyvä henki ja yhteisöllisyys ovat ylivoimaisesti motivoivimpia asioita sopimuspalokuntatoiminnassa, joten näiden ylläpitäminen lisää palokunnan pitovoimaa. Nuoriso-osastoja kannustetaan myös puuttumaan epäasialliseen käytökseen, sillä nuorten mielestä ikävintä palokunnassa on joidenkin epäasiallinen käytös. Turvallisen tilan periaatteita tulee noudattaa ja rikostaustaotteiden hakeminen kaikille nuorten kanssa toimiville on erittäin suositeltavaa.

Nuoriso-osastoja rohkaistaan ja tuetaan etsimään ohjaajapulaan ratkaisua palokunnan ulkopuolisista henkilöistä. Tähän tarkoitettuja rekrytointimateriaaleja sekä perehdytysmateriaalia pyritään tuomaan palokuntien tietoon ja tarvittaessa auttamaan perehdytysten järjestämisessä. Palokuntanuorten käyttämistä apukouluttajina suositellaan. SPEKin Nuorten kanssa toimiminen -kurssi antaa työkaluja kouluttajille ja ohjaajille kouluttajaksi ryhtyessä.

Palokuntanuorten kouluttajien jaksamista ja osaamista tulee pyrkiä lisäämään, jotta kouluttajien taidot nuorten kanssa toimimiseen ja kouluttamiseen lisääntyisivät ja harjoitukset olisivat

laadukkaita sekä monipuolisia. Tämä lisää myös palokuntanuorisotoiminnan pitovoimaa. SPEKin Palokuntakouluttajakurssi antaa monipuolista oppia kouluttamiseen sekä monipuolisten viikkoharjoitusten suunnitteluun ja toteutukseen.

Palokuntien nuoriso-osastoille suositellaan yhteistyön tekemistä muiden palokunnan osastojen kanssa, toisten palokuntanuoriso-osastojen kanssa sekä muiden järjestöjen ja tahojen kanssa. Osastojen välinen yhteistyö lisää toisten osastojen tuntemusta, monipuolistaa toimintaa ja madaltaa osastojen välistä kynnystä. Toisten palokuntanuoriso-osastojen ja järjestöjen kanssa voidaan toteuttaa monipuolisempia harjoituksia ja kouluttajavaihtoja sekä saada monipuolisuutta harjoituksiin.

Jatkotoimenpiteet

Hankkeessa on tuotettu työkaluja vastaamaan palokuntanuorisotyön nykytilaselvityksen esiin tuomiin palokuntanuorisotyön haasteisiin. Seuraavana vuorossa on työkalujen ja tuotosten jalkauttaminen palokuntiin muun muassa webinaarien, palokuntavierailujen ja alueellisten opintopäivien avulla. Työkalujen ja hankkeessa tuotettua palokuntanuorisotyön käsikirjaa eli Kipinä-opasta pyritään päivittämään säännöllisesti, jotta voidaan taata ajantasainen tieto palokuntanuorten kouluttajille. Hankkeen aikana perustettu koulutustyöryhmä jatkaa koulutusuudistustyötä hankkeen aikana tehtyjen, koulutukseen liittyvissä selvityksissä esiin nousseiden tarpeiden, toiveiden ja odotusten pohjalta. Myös pilottipalokuntalaiset toivoivat osastojen välisen yhteistyön ja vertaistuen jatkuvan WhatsApp-ryhmän avulla.

Jatkumona hankkeen aikana aloitetulle koulutusuudistukselle haettiin Palosuojelurahaston ylimääräisessä haussa jatkohanketta, joka mahdollistaisi sekä koulutusmateriaalin ja kurssien perinpohjaisen uudistamisen että sähköisen opetussuunnitelmatyökalun tuottamisen. Päätöstä hankkeesta odotetaan 8.12. Mikäli hankepäätös on kielteinen, tarkistetaan hankesuunnitelmaa PSR:n arviointityöryhmän palautteen perusteella ja haetaan hanketta uudelleen joulukuun yleishaussa.

Pohdintaa palokuntatoiminnan maksullisuudesta

Mitä jos vapaaehtoinen palokuntatoiminta ja sopimuspalokuntatoiminta olisi maksullista?

Palokuntatoiminnan ja etenkin palokuntanuorisotoiminnan etuna nähdään, että se on lähes ilmainen harrastus nuorelle. Monessa palokunnassa ei ole jäsenmaksuja ollenkaan etenkin nuorille jäsenille ja niissäkin palokunnissa, joissa jäsenmaksuja on, ne ovat hyvin maltilliset, korkeintaan muutaman kymmenen euron luokkaa vuodessa.

Harrastuksilla on tutkitusti myönteinen vaikutus lapsen kehitykseen. Lapsi oppii harrastustoiminnan seurauksena esimerkiksi sosiaalisia taitoja, empatiaa ja muita tärkeitä taitoja. Lisäksi harrastustoiminnalla pystytään ehkäisemään lapsen yksinäisyyttä ja sitä kautta syrjäytymistä. [Valtio onkin ottanut tavoitteekseen](#), että jokaisella lapsella ja nuorella olisi vähintään yksi harrastus.

Kaikilla perheillä ei kuitenkaan ole mahdollisuutta tarjota lapselle harrastusmahdollisuutta. Yhtenä suurena esteenä pidetään harrastusten kalleutta, sillä vähävaraisuus on yksi suurimmista syistä miksi lapsi ei pysty aloittamaan harrastusta. [LähiTapiolan kyselyn](#) mukaan 99 euroa on summa, jonka vanhemmat ovat valmiit käyttämään lapsen harrastukseen kuukausittain. Moni harrastuksista

kuitenkin maksaa enemmän, erityisesti vanhemmissa ikäluokissa, kun harjoitus- ja ottelutapahtumien määrät kasvavat harmittomasta hauskanpidosta kilpailullisempaan suuntaan.

Ohessa kuvaajat kunkin harrastuksen vuosikustannuksista eri harrastustasoilla. Lajit on eritelty erikseen joukkue- ja yksilölajeihin. Miellämme palokuntanuorisotoiminnan kuitenkin enemmän joukkuelajiksi, kuin yksilölajiksi, mutta otimme mukaan myös yksilölajit vertailun vuoksi. Vertailussa on laskettu kunkin harrastuksen vuosittaiset ja kuukausittaiset kustannukset eri harrastetasoilla. Vertailussa on huomioitu ohjatun toiminnan hinta (seuramaksu, valmennus, lisenssi) sekä varusteet.

Joukkuelajit

Laji	Aloittelija	Aloitetaan joukkueessa	Vakava harrastus	Kilpataso
Koripallo	435 €	1 000 €	1 648 €	2 685 €
Jalkapallo	145 €	693 €	1 294 €	2 531 €
Salibandy	350 €	1 177 €	1 912 €	3 026 €
Jääkiekko	367 €	1 615 €	4 655 €	7 768 €
Joukkuevoimistelu	275 €	3 907 €	4 027 €	4 727 €

Yksilölajit

Laji	Aloittelija	Harrastus vakavoituu	Vakava harrastus	Kilpataso
Frisbeegolf	10 €	30 €	273 €	578 €
Yleisurheilu	350 €	525 €	823 €	1 160 €
Golf	329 €	869 €	4 115 €	8 599 €
Tennis	1 038 €	3 036 €	5 386 €	6 160 €
Ratsastus	460 €	2 984 €	3 259 €	17 524 €
Taitoluistelu	543 €	7 549 €	12 343 €	17 466 €

Lähde: vertaaensin.fi

Kuten yllä olevista luvuista voidaan havaita, on palokuntatoiminta ja etenkin palokuntanuorisotoiminta hyvän halpa, ellei jopa lähes ilmainen harrastus jäsenelle. Palokuntatoimintaa monesti verrataan Partiolaisten toimintaan. Alla hieman esimerkkiä Partiolaisen jäsenmaksun muodostumisesta. Jäsenmaksu koostuu Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry:n

sekä partiopiirin jäsenmaksuista ja mahdollisesta lippukunnan omasta jäsenmaksusta. Kokonaisjäsenmaksu vaihtelee sen mukaan, mihin yhdistykseen eli partiopiiriin ja lippukuntaan partiolainen kuuluu. Partiopiiri määräytyy partiolaisen ensisijaisen eli ykköslippukunnan mukaan.

Partiolainen voi olla useamman lippukunnan jäsen, jolloin hänen jäsenmaksunsa määräytyy ykköslippukunnaksi nimetyn lippukunnan mukaan. Halutessaan kakkos- tai muut jäsenelle partiorekisteriin merkityt lippukunnat voivat kerätä itsenäisesti lippukuntansa jäsenmaksun.

Partiossa on kolme erilaista jäsenlajia, joiden mukaan jäsenmaksu määräytyy

- 1-jäsen on kotitalouden ensimmäinen tai ainoa partiotoimintaan osallistuva jäsen ja kaikki yli 17-vuotiaat partiolaiset.
- 2-jäsen on saman kotitalouden muut alle 17-vuotiaat partiolaiset.
- 3-jäseniä voivat olla 4–6-vuotiaat partiolaiset, jotka harrastavat perhepartiota yhdessä jäsenmaksun maksaneen huoltajan tai läheisen kanssa.

JASENLASKUTUS 2024

SP-FS JÄSENMAKSUOSUUS 2024

	1-jäsen	2-jäsen	3-jäsen	C-jäsen
	34,50	24,50 €	12,25 €	100,00 €
C-yhteisöjäsen 1200,00 €				

PIIRIEN JÄSENMAKSUOSUUDET 2024

	1-jäsen	2-jäsen	3-jäsen
Lapin Partiolaiset ry	34,00 €	17,00 €	0,00 €
Pohjanmaan Partiolaiset ry	28,00 €	28,00 €	0,00 €
Järvi-Suomen Partiolaiset ry	36,50 €	21,50 €	0,00 €
Pohjois-Savon Partiolaiset ry	10,00 €	10,00 €	10,00 €
Lounais-Suomen Partiopiiri ry	27,00 €	27,00 €	0,00 €
Hämeen Partiopiiri ry	30,00 €	28,00 €	0,00 €
Kymenlaakson Partiopiiri ry	28,00 €	28,00 €	0,00 €
Etelä-Karjalan Partiolaiset ry	25,00 €	23,00 €	0,00 €
Uudenmaan Partiopiiri ry	33,00 €	33,00 €	0,00 €
Pääkaupunkiseudun Partiolaiset ry	30,00 €	22,00 €	0,00 €

Ja tässä erään partion lippukunnan jäsenmaksut:

SP:n jäsenlaji	SP:n osuus (€)	HP:n osuus (€)	Pirkkojen tai Sotkapoikien osuus (€)	Yhteensä (€)
1-jäsenmaksu (perheen ensimmäinen ja kaikki yli 17-vuotiaat partiolaiset)	34,50	28,00	10,00	72,50
2-jäsenmaksu (muut perheen alle 17-vuotiaat partiolaiset)	24,50	27,00	10,00	61,50
3-jäsenmaksu (4-6-vuotiaat perhepartiotointaan osallistuvat)	12,25	0	10,00	22,25
0-3-vuotiaat perhepartiolaiset (Heillä on partiovakuutus voimassa vanhemman ollessa partion jäsen ja maksanut jäsenmaksun.)	0	0	0	0

Jos samaa ajattelumallia sovellettaisiin myös palokuntatoiminnassa, niin tasoja olisi myös kolme. SPEKin osuus, pelastusliiton osuus ja palokunnan osuus. Näistä palokunnan osuus jäisi tietysti palokunnalle, pelastusliiton osuus pelastusliitolle ja SPEKin osuus SPEKille. Näitä varoja voitaisiin käyttää niin palokuntatoiminnasta aiheutuvien kulujen kattamiseen eri tasoilla, kuin esimerkiksi lisäresurssien palkkaamiseen niin valtakunnallisesti, kuin alueellisestikin.

Summilla eri tasoilla voisi leikitellä vaikka kuinka paljon, joten emme alkaneet tähän laittamaan mitään esimerkki summia. Jokainen palokunta, Pelastusliitto ja SPEK pystyy kyllä arvioimaan eri summilla jäsenmaksuista koituvat tulot. Pelastusliittojen osuus jaettaisiin tietysti kolmentoista pelastusliiton kesken palokuntanuorten määrän mukaisesti. Palokunnan osuus jää palokunnalle. Palokunnan jäsenmaksuosuutta mietittäessä kannattaisi miettiä mitä toimintoja palokunnan on vuoden aikana tarkoitus järjestää, joihin palokuntalaisten osallistumisesta tulee palokunnalle kuluja. Käytetään esimerkkinä, vaikka palokuntanuorten leiri, jolloin leirin osallistumismaksu, matkakulut, vakuutukset ja mahdolliset muut kulut/hankinnat/varusteet voidaan kattaa palokunnan jäsenmaksuosuudella. Vastaavasti pelastusliittojen jäsenmaksuosuus kannattaa mitoittaa vastaavalla tavalla, eli että sillä saadaan katettua leirin rakentamisesta syntyviä kuluja, joita ei saada esimerkiksi osallistumismaksulla ja muilla avustuksilla katettua. SPEKin osuudella vastaavasti saadaan palkattua henkilö, jonka työajasta saadaan osa ohjattua esimerkiksi leirien koordinointiin ja kehittämiseen.

Palokuntatoiminnasta ei ole itseisarvoista tehdä maksullista. Sitä tällä pohdinnallamme emme hae. Pelkästään varojen kerääminen ja niiden ohjaaminen palokuntatoiminnan parantamiseen ja kehittämiseen ei ole varsinaisesti ratkaisu. Mutta esimerkiksi koronan aikana kokoontumisrajoituksien ollessa voimassa palokuntanuorisotoiminta lopetettiin hyvin monessa palokunnassa kokonaan. Samalla kuitenkin moni muu harrastusmuoto, etenkin joukkueurheiluharrastus jatkoivat toimintaa soveltavin menetelmin. Monessa seurassa ns. liikkeelle panevana voimana on ollut luoda toimintaa, jotta saadaan edellytykset jäsenmaksun perimiselle edelleen. Urheiluseurat kun kaatuisivat taloudellisesti kannattamattomaan toimintaa, mikäli jäsenmaksuja ei jäseniltä saataisi kerättyä. Palokuntatoiminnassa ei tällaista taloudellista velvoitetta käytännössä ollut, joten toiminnan jatkamisen edellytykset olivat hyvin paljon kouluttajien oman aktiivisuuden ja mielenkiinnon varassa. Mikä on siis se liikkeelle paneva voima, joka kannustaa perustamaan, ylläpitämään ja kasvattamaan nuoriso-osastoa palokunnassa? Miksi

palokunnan kannattaa pyrkiä kasvattamaan nuorten määrää noin kymmenestä nuoresta useisiin kymmeneen nuoriin?

Lopuksi

Palokuntanuoriso-osastoissa tehdään hienoa ja tärkeää työtä usein liian vähäisin kouluttajaresurssein. Kouluttajien jaksamiseen, osaamiseen ja arvostukseen on panostettava, jotta nuoriso-osastoissa voidaan taata motivoiva ja osaava koulutus. Kouluttajien määrää voidaan lisätä osastojen välisellä yhteistyöllä ja kannustamalla vanhempia palokuntanuoria kouluttamiseen. Apuohjaajia voidaan rekrytoida myös henkilöistä, joilla ei ole palokuntataustaa. Kouluttajat ja ohjaajat tulee perehdyttää hyvin tehtävään, jotta kouluttajien ja ohjaajien motivaatio säilyy ja voidaan tarjota nuorille laadukas harrastus. Samalla lisätään palokuntanuorisotoiminnan pitovoimaa ja mahdollistetaan palokuntanuorten määrän lisääminen.

Palokuntanuoret ovat oleellinen osa sopimuspalokuntien tulevaisuutta. Palokunnan kiinnostus ja arvostus nuoriso-osastoa kohtaan lisää sekä kouluttajien motivaatiota että madaltaa nuorten kynnystä siirtyä palokunnan muihin osastoihin aikuisuuden kynnyksellä. Palokuntanuorisotoiminnassa myös ne nuoret, jotka eivät jatka harrastusta aikuisena, oppivat paljon hyödyllisiä turvallisuustaitoja, ja harrastuksesta voi tarttua auttamishaluinen ja turvallisuuteen pyrkivä elämäntapa.